

مفصل‌ترین کتاب درباره تاریخ و جغرافیای خلیج فارس

۱۴ آذر ۱۳۹۴ ساعت ۱۸:۱۷

مفصل‌ترین متن درباره تاریخ و جغرافیای خلیج فارس (سواحل جنوبی ایران، قسمتی از عراق، کشور عمان و شبه‌جزیره عربستان) با عنوان «راهنمای خلیج فارس» منتشر شد.

اثر حاضر ترجمه بخشی از کتاب مشهور «راهنمای خلیج فارس» با عنوان *and ,Oman ,Gulf Persian the of Gazetteer* فارس خلیج جغرافیای و تاریخ درباره متن مفصل‌ترین می‌توانم این کتاب را. است لوریمر گوردون جان اثر *Central Arabia* (سواحل جنوبی ایران، قسمتی از عراق، کشور عمان و شبه جزیره عربستان) دانست که در حدود یک صد سال پیش نوشته شده است. چنانکه از محتوای کتاب برمی‌آید مطالب آن در سال‌های ۱۹۰۴-۱۹۰۷ م / ۱۲۸۲-۱۲۸۵ هـ ش / ۱۳۲۲-۱۳۲۵ هـ ق تألیف و تنظیم شده، اما بیشتر مواد آن از تحقیقات و مطالعات مأموران انگلیسی در نیمه دوم قرن نوزدهم که از جانب حکومت هند مأمور خلیج فارس و نواحی پیرامون آن بوده‌اند، فراهم آمده است. اصل کتاب در شش جلد (دو جلد در مسائل جغرافیایی و چهار جلد مطالب تاریخی) تدوین شده است. هرچند کتاب لوریمر بیانگر دیدگاه امپراتوری مستعمراتی بریتانیاست لیکن اطلاعات فراوانی از مناطق جغرافیایی خلیج فارس، اعم از مسائل آب و هوایی، ارضی، انسانی، اقتصادی، ارتباطی، آمار در آن ثبت شده است که شرایط صدسال پیش این مناطق را نشان می‌دهد. علاوه بر توصیف شرایط جغرافیایی و آب و هوایی مناطقی که موضوع کتاب هستند، تمام آبادی‌های موجود در آن زمان در این مناطق به صورت مدخلهایی مستقل معرفی شده‌اند. بسیاری از آبادی‌هایی که در این کتاب نام‌برده شده ممکن است تغییر نام داده یا از نظر اداری دچار دگرگونی شده باشند یا شرایط جمعیتی و اقتصادی آن‌ها دیگر وجود نداشته باشد. در این کتاب حتی آمار گوسفند و بز و نخل هر آبادی به دقت ذکر شده و با جمعیت نواحی بر اساس نفرات یا تعداد خانوار (با میانگین هر خانواده پنج نفر) ارائه شده و نیز فاصله آبادی‌ها و جهات جغرافیایی آن‌ها تعیین شده است. درواقع به مانند دایره‌المعارفی غنی و پرمطلب اطلاعاتی از مسائل جغرافیایی و تاریخی در اختیار محققان می‌گذارد.

مؤلف کتاب، جان گوردون لوریمر، متولد ۱۴ ژوئن ۱۸۷۰ م است. او عضو دفتر خدمات کشوری هند بود و از ۹ دسامبر ۱۹۱۳ م مقام سرپرست سیاسی و سرکنسول بریتانیا در بوشهر را بر عهده داشت. لوریمر در هشتم فوریه ۱۹۱۴ م هنگامی که مشغول پاک کردن اسلحه کمری خود بود کشته شد.

تا کنون قسمت‌هایی از هر دو بخش تاریخ و جغرافیای لوریمر به فارسی ترجمه و منتشر شده است اما به دلیل گستردگی و فراوانی مطالب، ترجمه کامل آن، حتی بخش‌های مربوط به ایران، تنها با کاری جمعی میسر است، از همین رو شاهد ترجمه

ترجمه حاضر از کتاب جغرافیایی لوریمر تقریباً منطبق با استان کنونی بوشهر است. در ترجمه حاضر به طور مشخص این مناطق معرفی شده‌اند: شهر و شبه جزیره بوشهر، دشتستان، مزارعی، زیراه، شبانکاره، لیراوی، دیلم، حیات داود، رود حله، خارگ، انگالی، تنگستان، دشتی و شیبکوه. مترجم دانشمند کتاب، دکتر عبدالرسول خیراندیش که خود زاده برازجان، از شهرهای استان بوشهر است، به دلیل تسلط و اشرافی که بر تاریخ و جغرافیای جنوب کشور، به ویژه استانهای بوشهر و فارس دارد، در تعیین محدوده جغرافیایی و شیوه تنظیم کتاب برای خواننده ایرانی آگاهانه عمل کرده است.

تحقیقات میدانی دکتر خیراندیش و آگاهی و دانش ایشان بر تاریخ و جغرافیای استان بوشهر سبب شده است افزون بر ترجمه یک منبع دست اول در زمینه جغرافیای تاریخی این استان، انبوهی اطلاعات علمی و توضیحات روشنگر در دیباچه و مقدمه و تعلیقات و پاورقیهای کتاب در اختیار خواننده قرار دهد. او کتاب را به معلمانش در دبیرستان فردوسی برازجان تقدیم نموده و نام تمام آنها را ذکر کرده است.

مترجم در مورد طرح ترجمه کتاب لوریمر، علت گزینش بخشی از کتاب اصلی برای ترجمه و وجه انتخاب عنوان «سواحل خلیج فارس» برای کتاب نوشته است:

«کتاب Gazetteer دربردارنده مطالب تاریخی و جغرافیایی درباره سراسر سواحل جنوبی ایران، قسمتی از عراق، کشور عمان و نیز شبه جزیره عربستان است. ترجمه و توضیح و تنظیم تمامی آن به صورتی علمی، فقط با یک فعالیت جمعی امکانپذیر خواهد بود. به همین جهت در یک اقدام فردی، هرکس فقط قسمتی از آن را بر اساس علاقه‌مندی و نیاز می‌تواند ارائه نماید.

نگارنده نیز به دلیل علاقه‌مندی و تناسب با فرصتی که داشته، ترجمه مباحث جغرافیایی سواحل ایرانی خلیج فارس، از خوزستان تا بلوچستان را که امروزه در استانهای خوزستان، بوشهر، هرمزگان و سیستان و بلوچستان قرار گرفته‌اند، در برنامه کاری خود داشته و مایل بوده آن را در قالب پنج کتاب ارائه کند.

این پنج کتاب بر اساس شرایط جغرافیای طبیعی تقسیم‌بندی شده بود. از جمله یک جلد درباره دشت ساحلی شمال خلیج فارس، یک جلد درباره منطقه شیبکوه و... از این طرح فقط قسمت دشت ساحلی که شامل دشتستان، بوشهر، تنگستان، دشتی، لیراوی، حیاتداود، انگالی و مناطق متصل به آنها است در این جلد عرضه شده است.

مولف می‌گوید: چون الویت‌های تألیفی دیگری دارم، برای آنکه مطالب کامل شود و کتاب با جغرافیای استان کنونی بوشهر منطبق گردد، مبحث شیبکوه را به صورت یک مطلب تکمیلی و گزارش ترجمه آورده‌ام. به همین جهت به جای «دشت ساحلی شمال خلیج فارس»، عنوان «سواحل خلیج فارس» را برگزیدم.»

از جمله ویژگی‌ها و وجوه تمایز کتاب به این نکات می‌توان اشاره کرد:

* تنظیم دو فهرست مطالب؛ نخست «فهرست اجمالی مطالب»، شامل فصول اصلی کتاب، منطبق با مناطق و نواحی اصلی؛ دوم «فهرست تفصیلی مطالب» شامل تمام عناوین جزئی و اسامی آبادیها که مدخل‌های کتاب را تشکیل می‌دهند.

* «دیباچه» به قلم مترجم، توضیحاتی است که خواننده را با کار انجام شده در این ترجمه آشنا می‌سازد، از جمله ترتیب انتخاب و تنظیم مدخل‌ها، شیوه تبدیل مدخل‌ها از جدول در متن اصلی به متن در ترجمه حاضر، شیوه آوانگاری اسامی، نحوه استفاده از واحدهای زمانی و مقیاس‌ها، شیوه اشاره به جهت‌های جغرافیایی، و سرانجام علل انتخاب بخشی از کتاب Gazetteer برای ترجمه.

* «مقدمه»، توضیح و تحلیل مترجم در مورد چگونگی شکل‌گیری کتاب Gazetteer است که علاوه بر اطلاعات جامع در مورد کتاب، تحلیلی تاریخی در مورد نویسنده و کتاب اصلی است.

* پاورقی‌های فراوان که حاصل سالها مطالعه مستمر و طولانی، مشاهدات میدانی و مسافرت‌های شخصی و مکرر مترجم به صفحات جنوبی کشور بوده نزدیک به یک سوم حجم کتاب را تشکیل می‌دهد.

* استفاده از منابع دست اول هم عصر با تألیف، در کنار گردآوری اطلاعات میدانی از مطلعان و محققان محلی در معرفی مکانها و آوانگاری و وجه تسمیه آنها؛

* استخراج مدخل‌های پراکنده از منبع اصلی و تنظیم به شیوه‌های متفاوت به گونه‌ای که برای خواننده امروزی به سهولت قابل استفاده باشد.

* نقد و اصلاح بسیاری از اطلاعات نادرست منبع اصلی، به استناد منابع دست اول و اطلاعات محلی.

نقد و تحلیلی عالمانه و متکی بر نگرش و درک ایرانی نسبت به موضوع بر کتاب لوریمر در پایان کتاب تحت عنوان «سخن پایانی مترجم».

* تعلیقاتی روشنگر و علمی در مورد تعدادی اصطلاحات تاریخی و سیاسی و جغرافیایی، اسامی مکان‌ها و برخی پیچیدگی‌های

متن

اصلی که هر کدام در حکم مقاله‌ای مختصر است. به دلیل ارزش علمی مطالب این قسمت، فهرست تعلیقات در اینجا ذکر می‌شود:

«فرمانفرما/حکمران/حکومت/نایب حکومت»، «رو/رود/جریان/دره/شور/مسیله/مشیله»، «زیراه/چاه کوتاه»، «خان/شیخ»، «نام‌های مزدوج جغرافیایی»، «خان/ضابط/مالک/مباشر/رئیس/کدخدا»، «ایرانی اصیل/ایرانی»، «خائیز»، «بلوک/پشتکوه/ارم/بوشکان»، «سنا/شنبه»، «جم و ریز»، «ساحل»، «خلیج و خور»، «خشم»، «بنه»، «خشت»، «بهبهان و دهدشت»، «کازرون و دوان»، «بحرینیها»، «رودخانه موند» و «گلهدار».

نمایه مفصل اسامی، فهرست منابع مورد استفاده مترجم و تصاویر نمونه از متن اصلی صفحات پایانی کتاب را تشکیل می‌دهند.

این کتاب در قطع وزیری، ۲۷۰ صفحه، با قیمت ۲۰ هزار تومان، در آبان ماه ۱۳۹۴، از سوی انتشارات آدابوم، ناشر تخصصی پژوهش‌های تاریخی، روانه بازار کتاب شده است.

منبع: فارس

منبع: فاری

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۲۱۵۸/فارس-خلیج-جغرافیای-تاریخ-درباره-کتاب-ترین-مفصل>